

Як не можна спинити річку, що, зламавши кригу навесні, бурхливо несеться до моря, так не можна спинити нації, що, прокинувшись до життя, ламає свої кайдани.

Микола МІХНОВСЬКИЙ.

Чорноморські новини

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ГАЗЕТА

№ 35

(22562)

ЧЕТВЕР

11

ВЕРЕСНЯ

2025 РОКУ

Виходить
із 19 липня 1917 р.

● Актуальне інтерв'ю

Ігор ГРИНІВ:

«На що ми ніколи не погодимося — позбутися власної свободи»

З початком осені в Україні традиційно стартує новий політичний сезон. Так було до вторгнення.

Під час повномасштабної війни президент і парламент, обрані на п'ять років, працюють уже сьомий рік. Строки повноважень місцевого самоврядування добігають кінця, а питання перевантаження влади Кремль використовує для маніпуляцій і просуває як одну з тем «мирних» перемовин із США.

Водночас в Україні розпочалися активні заміри громадської думки. Якби президентські вибори відбувалися найближчим часом, у перший тур вийшли б чинний президент Володимир Зеленський та експоловець, а нині український посол у Великій Британії Валерій Залужний, який, як пише The Guardian, вже формує свою виборчу команду.

Звідки тем, якщо нема вогню? Хто зараз має найбільші шанси на перемогу? Чи матиме потенційний новий президент парламентську більшість? Про це — в інтерв'ю «Української правди» (<https://www.pravda.com.ua>) з Ігорем Гринівим, народним депутатом п'яти скликань, соціологом і стратегом знакових виборчих кампаній.

— Вибори в Україні та зміна влади — одна з тем переговорного процесу. Це напівжартова обговорювали Трамп і Зеленський. З'явилися опосередковані внутрішні ознаки можливих виборів. Політичне життя повертається?

— 1 вересня у всьому світі — це початок політичного сезону. Але в мене нема відчуття, що виборча кампанія чи політична боротьба в Україні набули кульмінаційного характеру або кульмінаційного моменту.

Стовсюю зовнішнього тиску на українську владу щодо виборів, то з боку США були й гостріші заяви. Одразу після Овального кабінету Трамп казав: «У суботу я приїду в Конгрес і розповім все, ви здригнетеся від почутого». Обіцяні заяви не пролунали.

Сьогодні питання виборів не стоїть. Провести їх неможливо. За нинішнім законом це неможливо, нового нема. Наскільки мені відомо, в Офісі президента тримає підготовку нового, але суспільної легітимізації чогось на кшталт виборів через «Дію» нема.

Тому я думаю, що вибори на сьогоднішні є: а) не на часі; б) не на порядку денному і в) я не бачу навіть конкретних дій, які б свідчили, що влада справді розпочала виборчу кампанію.

— Нині тривають переговори за участю України, США, Європи та Росії. Наскільки можливі мирні домовленості за їхніми підсумками, зважаючи на те, що Путін не готовий зупинятися до «окончателального рішення українського воєнпрова?»

— Війна із самого початку мала характер не тільки російсько-української. І в США, і в Європі говорять про те, що інтереси інших сторін у ній не менш вагомі, ніж інтереси Росії чи України. І Трамп, і Сі Цзіньпін, і Ердоган є безпосередньо зацікавленими особами. Одні — в тому, щоб це швидше закінчилося, інші — щоб довше тривало. Але перш за все — переслідують власні інтереси.

Трамп як егоїстичний політик переслідує, з одного боку, інтереси MAGA чи Америки, а з другого — інтереси психологічного характеру: бути героєм, отримати Нобелівську премію, опинитися в історії як великий президент.

На мою думку, формулювання про те, що Путін буде йти до кінця у вирішенні «українського питання», не зовсім правильне. Українське питання не вирішиться для Путіна ніколи. Так само, як і російське питання для України. Це вічна дилема, яка

вирішувється з позиції сили обома країнами.

Росія — остання імперія у світі, яка, як той Карфаген, має бути зруйнована. Вона зруйнується зсередини швидше, ніж ззовні.

Я — оптиміст на довгу перспективу. На мою думку, бажання Путіна підкорити Україну є вторинним, і він розпочав, що війну не для того, а розпочавши, програв назавжди.

Трамп дозволив Путіну повернутися за стіл, з-за якого його вигнали. Його вигнали із G7, його вигнали із G20, він був неімпітисований. Всі усвідомили, що ця людина не повинна мати вплив на ситуацію у світі, розпочалася поступова відмова від російських енергоносіїв...

— У цих реаліях домовленості про закінчення війни можливі?

— Обмін територіями неможливий згідно з Конституцією, згідно з суспільною думкою, згідно з інтересами третіх сторін і так далі. Той самий Ердоган ніколи не визнає втрату Криму або захоплення Криму Росією, наприклад, тощо. Тому про обмін територій у Мінських угодах не йшлося, лише про вирівнювання лінії фронту.

— А як щодо розміну Донецька і Луганська на Слов'янськ у процесі домовленостей, які передували Мінським угодам?

— У мінському процесі якогось обміну територіями не було. Не варто списувати можливі політичні помилки на домовленості. Зараз не йдеться про вирішення на перспективу — лише про те, щоб загасити вогонь. І я не вірю у вирішення цього питання щонайменше до зміни політичного керівництва в Росії. Проблема не в українському...

— Мова про 15 років приблизно?

— Чому ви так вірите у довготривалість Путіна?

— Здається, він добре почувається...

— Навіть тиск Трампа на Індію щодо російської нафти змусив Путіна погнати на Аляску і розшаркуватися там високими каблучками. Політична криза або політична зміна в Росії часом відбувається значно швидше, ніж ми думаємо. Єдиний зацікавлений у тривалому продовженні цього конфлікту і політичною виграв, відволікаючи увагу від себе, — це Китай, країна, яка обрала авторитаризм як більш ефективний спосіб управління, ніж демократичні механізми.

З чого ми розпочали? Чи близькі політичні зміни або вибори. Так-от, мене не цікавлять президентські вибори. Цей процес не є вирішальним. А от парламентські вибори повернуть Україну демократичні процедури: коаліцію, опозицію, свободу слова. Зараз людина почувається абсолютно незахищеною перед державою в особі ТЦК, ДБР, прокуратури і перестав її любити та їй довіряти.

— Ваші дослідження свідчать, що це вже відбулося?

— Ми стоїмо на межі. Так звані картонний майдан показав, що суспільство сприймає владу як певного свого противника, а не партнера.

Збереження України як демократичної держави з європейською демократією дає їй шанс на власну стратегію.

У Росії є дозвіл від свого суспільства на авторитаризм, бо страхом є дезінтеграція — тільки-но вони починають будувати в себе Європу, все закінчується хаосом, бунтом, розвалом.

У Китаї створення сильного центру і підпорядкування всіх регіонів сильному центру є природним, ця стратегія захиста в їхньому ментальному, моральному кодексі.

В Україні — навпаки. Военні успіхи на першому етапі вторгнення — це заслуга децентралізації. З одного боку, люди взяли на себе виклики й відповідальність; з іншого боку, слід віддати належне головнокомандувачу Залужному, все управління військами якого зводилося до правильної позиції: «хлопці, воюйте, і вам за це нічого не буде», «не чекайте команди згори».

І це дало результат. Бо це дуже відповідає нашому менталітету. Одна з речей, на яку ми ніколи не погодимося, — позбутися власної свободи.

Починаючи із XVII століття ми дуже демократично обираємо гетьмана, а на другий день починаємо його скидати, бо нам здається, що у нас хтось хоче забрати свободу.

— Кажучи сучасною мовою, гетьман — це продукт демократії і меритократії одночасно, бо це обраний довчимо найкращий серед найкращих, вагомий військовий, який обіймає посаду, поки на чомусь не зашквариться — тобто до Чорної Ради... Чи не рухаємося ми до подібної моделі? І чому, до речі, на Порошенка він приміряли образ саме «символю гетьмана», хоча він не військовик?

— Більшість гетьманів були піддані атакам власного оточення, бунту, інтригам, скиданню.

До речі, як соціолог можу сказати, що і Зеленського, і Залужного зараз сприймають як військовиків. Довіра до Зеленського базується далеко не

на його артистичних здібностях уже давно. Це людина в умовній уніформі. Люди чітко усвідомлюють, що він — верховний головнокомандувач. Не просто лідер воєнного часу, а людина, яка в кінцевому результаті керує армією, назначає і знімає головкомів. У головах українців частина довіри та авторитету до Зеленського базується на тому, що він також воює.

Стовсюю ж гетьманства Порошенка, то його обирали не як сивочолого гетьмана. Він йшов під гаслом «Жити по-новому», і його не бачили у військовій формі.

— Восени 2013-го, перед Майданом, у Порошенка рейтинг був меншим за 4%. Але вже у травні він переміг у першому турі, не будучи лідером протестів. Чи можливе повторення подібного кульбіту?

Хіба не було інших таких кульбітів? Людина, яка виступала в окупованій Горлівці для сепарів, здобула 73%! Такий самий кульбіт. На жаль, і тепер щось подібне можливе.

— Відповідно до вашої соціології за травень, №1 у президентському рейтингу — не Зеленський і не Залужний, а невідомий кандидат, із яким виборець не визначився. Це може бути хтось, хто представлятиме втому від війни?

— У 2016 році я давав інтерв'ю для «Української правди» Павлу Шеремету, і він в мене запитував те саме: який кульбіт можливий на наступних виборах? Тоді вперше було озвучене прізвище Зеленського як потенційного кандидата. Існував запит на лідерство того, хто не був у політиці, хто відчинить вікна і провітрить від затхлого політичного повітря. З'явилися несиستمні політики: Вакарчук, Зеленський, Кличко. Тоді у всіх потенційних учасників були однаково низькі рейтинги.

Сьогодні маємо протистояння двох рейтингів — Зеленського і Залужного. І ці «важко відповісти» — очікування в третьому триместрі. Звідки жому має прийти, щоб бути сприйнятим суспільством, я не уявляю.

Довіру мають волонтери та військові. Але запит людей — дуже раціональний, тобто це має бути людина, яка більшою мірою знають. Кота в мішку за гарну упаковку купувати не будуть. А будуть чітко перевіряти, що в цій упаковці лежить, що людина робила під час війни, які її моральні якості, чи має вона досвід і професіоналізм.

І на першому місці я би все-таки визначив моральні якості. Суспільство дуже чутливе до фальшії, до несправедливості.

Водночас, якщо виходити з нинішньої ситуації, ніхто не зупинить ідею, час якої настав. І зупинити рейтинг Залужного неможливо.

Ні Залужному, ні Зеленському вже не потрібне втручання політехнологів, вони можуть тільки зіпсувати ситуацію. А добувати нема чого ні першому, ні другому.

— Тобто ім обом зараз головне в чомусь не помилитися критично?

— Так. Важливо не зашкваритися.

Водночас оце «важко відповісти», кажучи технологічною мовою, у другому турі переходить в одну сторону. Нинішня влада має високий рівень підтримки,

але він вирається у стелю. І якщо у Порошенка вирішальним був його антирейтинг, то в нинішньої влади це не антирейтинг. Скоріше — це розчарування. Не «ми ніколи за нього не проголосуємо», а «досить».

Але коли ми в 2016 році говорили про вибори 2019-го, ми розуміли, що вони будуть. Зараз я припускаю, що їх може не бути іще найближчі п'ять років.

— Одне з останніх ваших інтерв'ю вийшло під заголовком: «Чому Залужний переможе». А чи справді переможе Залужний? Поки що Зеленський його випереджає, а медіапрояви генерала — дискусивні.

— У 1994 році Леонід Кравчук виграв президентські вибори у першому турі. Але вигравши перший тур з великим відривом, він програв Леоніду Кучмі у другому турі.

Вся соціологія свідчить, що в другому турі буде настільки великий розрив між двома кандидатами на користь Залужного, що говорити про можливість перемоги за рахунок вдалої кампанії, технологій не доводиться.

Я б ніколи не взявся за таку кампанію, хоча і займався кампанією Порошенка в 2019-у, коли він програв. Тоді від самого початку було розуміння, що виграти її неможливо. Бо неможливо зупинити ідею, час якої настав. Запит був на інше.

— У The Guardian вийшла стаття про наведено виборчу команду Залужного. У ній багато цікавих деталей, особливо про дзвінок Джей Ді Венса після скандалу із Зеленським в Овальному кабінеті. Залужний не взяв слухавку і доповів президенту про сам факт. Це державницька позиція чи страх взяти всю повноту влади в свої руки?

— Я не розмовляв з Валерієм Федоровичем на цю тему. Але приведу кілька паралельних історій. Є книжка Людмили Долгановської, у якій описаний момент, як Зеленський запросив його на посаду головнокомандувача.

Що тоді відповів Залужний? — Що не може зустрітись... — не повідомивши Сирського. Це позиція військового. До того ж, не може грати в чужій грі посол або відповідальний політик. Це чужа гра, брудна гра Венса.

І саме так повинна поводити себе людина з політичним досвідом — не бути маріонеткою в чужому театрі, влаштованому Венсом в Овальному кабінеті. На жаль, наш президент у такому театрі зіграв.

У Путіна є професійна деформація КГБіста — він націлений на вербування й отримання інформації — очікування в третьому триместрі.

Залужний не взяв слухавку і доповів президенту про сам факт. Це державницька позиція чи страх взяти всю повноту влади в свої руки?

— Що не може зустрітись... — не повідомивши Сирського. Це позиція військового. До того ж, не може грати в чужій грі посол або відповідальний політик. Це чужа гра, брудна гра Венса.

І саме так повинна поводити себе людина з політичним досвідом — не бути маріонеткою в чужому театрі, влаштованому Венсом в Овальному кабінеті. На жаль, наш президент у такому театрі зіграв.

У Путіна є професійна деформація КГБіста — він націлений на вербування й отримання інформації — очікування в третьому триместрі.

Залужний не взяв слухавку і доповів президенту про сам факт. Це державницька позиція чи страх взяти всю повноту влади в свої руки?

— Що не може зустрітись... — не повідомивши Сирського. Це позиція військового. До того ж, не може грати в чужій грі посол або відповідальний політик. Це чужа гра, брудна гра Венса.

І саме так повинна поводити себе людина з політичним досвідом — не бути маріонеткою в чужому театрі, влаштованому Венсом в Овальному кабінеті. На жаль, наш президент у такому театрі зіграв.

У Путіна є професійна деформація КГБіста — він націлений на вербування й отримання інформації — очікування в третьому триместрі.

Залужний не взяв слухавку і доповів президенту про сам факт. Це державницька позиція чи страх взяти всю повноту влади в свої руки?

— Що не може зустрітись... — не повідомивши Сирського. Це позиція військового. До того ж, не може грати в чужій грі посол або відповідальний політик. Це чужа гра, брудна гра Венса.

І саме так повинна поводити себе людина з політичним досвідом — не бути маріонеткою в чужому театрі, влаштованому Венсом в Овальному кабінеті. На жаль, наш президент у такому театрі зіграв.

У Путіна є професійна деформація КГБіста — він націлений на вербування й отримання інформації — очікування в третьому триместрі.

Залужний не взяв слухавку і доповів президенту про сам факт. Це державницька позиція чи страх взяти всю повноту влади в свої руки?

— Що не може зустрітись... — не повідомивши Сирського. Це позиція військового. До того ж, не може грати в чужій грі посол або відповідальний політик. Це чужа гра, брудна гра Венса.

І саме так повинна поводити себе людина з політичним досвідом — не бути маріонеткою в чужому театрі, влаштованому Венсом в Овальному кабінеті. На жаль, наш президент у такому театрі зіграв.

У Путіна є професійна деформація КГБіста — він націлений на вербування й отримання інформації — очікування в третьому триместрі.

Залужний не взяв слухавку і доповів президенту про сам факт. Це державницька позиція чи страх взяти всю повноту влади в свої руки?

— Що не може зустрітись... — не повідомивши Сирського. Це позиція військового. До того ж, не може грати в чужій грі посол або відповідальний політик. Це чужа гра, брудна гра Венса.

«Чорноморський степ»: три дні музики, культури та єдності

Другий рік поспіль Одеса стає майданчиком для кобзарських сходін у межах фестивалю «Чорноморський степ». Крім кобзарів, ця подія об'єднує та-

Повернення кобзарських голосів

Перший день фестивалю розпочався кобзарськими сходинами біля пам'ятника Іванові Франку. У заході взяли участь представники Київського кобзарського цеху, Львівського кобзарсько-лірницького цеху та Одеської кобзарської майстерні.

«Ми співасмо про героїку українську і про українських героїв. Згадаємо речі, які виникли не тепер, навіть не в минулому, а ще у XVI столітті. Наше завдання — їх зберегти й продовжити. Так само, як це робили наші предки — з покоління в покоління», — наголосив чехмайстер Київського кобзарського цеху Микола Товкайло.

До виступів долучилися відомі виконавці Тарас Дороцький, Ігор Безвербний, Дмитро Радченко, Максим Трубніков, Юрко Кочержинський та інші.

Організатор фестивалю, письменник і громадський діяч В'ячеслав Бондар зазначив: «Компонент кобзарювання включений у програму «Чорноморського степу» з минулого року. Це процес відродження традицій, які і ярмаркування — коли люди на раз ні збираються, щоб показати свої досягнення. Саме в такій формі відбувається наш фестиваль».

Учасники рушили ходою через центр міста, за-

вітавши до кав'ярні-музею «Стара Одеса», а згодом виступили у Миському саду на III Форумі національних спільнот та корінних народів України. «Ми маємо ділитися нашими знаннями з іншими, щоб розширювати коло людей, які цінують українську культуру та звичаї... Через такі заходи можна поборити багатство краю і вагому участь українців», — підсумував братчик Львівського кобзарського цеху Тарас Дороцький.

Ярмарок культури: понад 300 учасників

Другий день «Чорноморського степу» перетворився на масштабний Ярмарок культур, що зібрав представників з понад 15 областей України.

Серед учасників — носії традицій, майстри та майстрині, реконструктори, культурологи, історики, театри, музичні й танцювальні колективи,

письменники, видавництва, громадські організації й спільноти переселенців, які реалізують соціальні проекти в Україні.

Загалом працювало 12 локацій, де відвідувачі мали змогу познайомитися з народними ремеслами, культурними практиками та творчістю різних регіонів.

День грамотності для дітей і батьків

Третій день фестивалю був присвячений дітям. Майданчик «Чорноморського степу» перетворився на справжнє містечко знань і розваг.

Для малечі та їхніх батьків діяли інтерактиви від «Музею історії науки» з головоломками, лабораторію та планетарієм, а також від школи «Робокод» з робототехнікою та програмуванням. Центр «Країна мрій» організував флешмоб, анімаційні та шоу мильних бульбашок.

Свої програми представили позашкільні заклади Одеси, а музичний настрій забезпечили ансамбль Національної поліції України. На сцені «Мушля» виступили дитячі колективи та відомі одеські артисти.

Також працювала «Книжкова стежка», де гості спілкувалися з письменниками. Команда ГО «Десяте квітня» організувала інтерактивні дії психологів, присвячені захисту дітей. Малечу пригощали солодощами й смаколиками, а свято стало для них не лише пізнавальним, а й легкою емоційною віддушиною після тривожної ночі в місті.

Рок-фінал у парку Шевченка

Завершення фестивалю ознаменувалося рок-фестивалем MoreMusicFest у парку імені Тараса Шевченка. На сцені виступили місцеві гурти «Друже Музику», «Чорна свита», «Come back», а також колективи з Кропивницького, За-

поріжжя та Харкова. Хедлайнером став легендарний київський гурт «Кому вни», що понад 35 років працює у стилі фольк-індастріал. Окрім концерту, відбувся благодійний аукціон диска з підписами всіх учасників. Переможець отримав не лише ексклюзив, а й міцні обійми музикантів.

Концерт тривав кілька годин і зібрав справжніх фанатів року — від молоді до досвідчених слухачів. Драйв, енергія та відчуття єдності стали яскравим фіналом фестивалю, який залишив теплі спогади та очікування нових зустрічей.

Проект реалізується за підтримки UNHCR Ukraine - Агентства ООН у справах біженців в Україні.

Андрій СОКОВ. Фото ГО «Десяте квітня» і «Спільне Одеса».

● Спадщина

«Етнографічний вісник». Сто років тому

Експурс сторінками періодичного часопису «Етнографічний вісник» з фондів Одеської національної наукової бібліотеки, який був заснований Етнографічною комісією Всеукраїнської академії наук і видавався у 1925–1932 роках.

За цей період вийшло друком 10 випусків «Етнографічного вісника». Перші п'ять років свого існування часопис переживав справжній розквіт. Незважаючи на скромну поліграфію та обмаль ілюстрацій, журнал був надзвичайно інформативним, яскравим явищем в українській народознавчій науці.

Знайдяма книга першу «Етнографічного вісника» — періодичного часопису Етнографічної комісії при ВУАН, яка побачила світ сто років тому, у 1925-у, в друкарні Української академії наук у Києві за головним редагуванням акад. Андрія Лободи та Віктора Петрова. А дозвіл виступити часопис накладом 2000 примірників дав «Невідомий» Секретар Академії, акад. Аг. Кримський».

Читач неодмінно зауважить, що тексти «Етно-

графічного вісника» написані незвичною для сучасної людини, проте напоручд багатого та барвистого українською мовою. У 1919 році спільне зібрання Української академії наук схвалило «Найголовніші правила українського правопису» — перший в історії України офіційний загальнодержавний правописний кодекс, який «справляв визначальний вплив на формування української мови як національної, а не етнологічного феномену».

Забігаючи вперед, відзначимо, що наступниця цієї української граматики — знаменита «Скрипниківка» — з'явилася 1928-го, залишивши яскравий слід в історії української мови та літератури, але буквально через п'ять років свого існування була брутально знищена більшовиками як «буржуазно-націоналістична».

(Закінчення на 3-й стор.)

● Будьмо разом!

Передплата не закінчується ніколи

Дякуємо всім, хто залишається вірним українській газеті Одещини — «Чорноморським новинам». А тих, хто ще не є її постійним читачем, запрошуємо до нашого гурту.

Нагадуємо: передплата не закінчується ніколи! Передплатний індекс — 61119. Вартість передплати становить: на 1 місяць — 70 грн; на 3 місяці (до кінця року) — 210 грн. (Сума вказана без вартості поштових послуг з оформлення самого абонементу).

За благодійні внески на підтримку газети щиро дякуємо Ларисі Борисівні Булло, Олексію Олексійовичу Воловичу, Володимирі Павловичу Павліченку, Миколі Антоновичу Пасічнику, Наталі Олександрівні Чайчук.

Нехай ваша добродійність повернеться вам сторицею!

«Заблуди» в країнах НАТО

Уже не вперше наші країни-сусідки — Румунія і Польща — мають справу із смертоносними заблудами, які «випадково» залітають у їхні повітряні простори. У ніч проти 10 вересня тривожно було і в Бухаресті, але Варшава пережила справжній шок.

Для румунської сторони цього разу масована ворожа атака на Україну обійшлася лише пе-

реляктом

«На що ми ніколи не погодимося — позбутися власної свободи»

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)
— *Тобто це самодіяльність?*
— 100%. Це текст, написаний не політиком. Це і є відсутність політичного досвіду, яка забезпечує йому такий високий рейтинг. Парадокс? Парадокс. Бо суспільство втомилось від правильних слів і вчинків багатьох політиків.

— *Залужний — це свідомий чи ірраціональний вибір українського народу?*
— Пам'ятаєте, ми про Петра Олексійовича говорили? В 2014 році це був свідомий вибір українського народу, шлюб з розрахунку.

Зараз ми хочемо мати людину, яка нас захистить. Яка, на нашу думку, один раз нас адекватно захищала і робила це професійно, при тому залишившись людиною з Вогує. Не солдафона, а людину, яка може помінитися. Якщо ця людина поводитиметься не як правильний керівник, а як солдафон, станеться ще одна трагедія. Ні більше, ні менше.

Важливо думати не тільки, хто буде президентом, але і який буде парламент і як створити дієві інститути.

Нинішні депутати, коли говорять про Зеленського, по-перше, вдвічі знижують голос, по-друге, озиряються, чи ніхто їх не чує. Чого не було за попередніх президентів. Хіба частково за Януковича...

Коли Віктор Андрійович на засіданні фракції сказав своїм, що він їх усіх на смітнику знайшов, вони образилися і повиходили. А тут депутатам кажуть, що підібрали їх на смітнику, а вони погоджуються.

На піку популярності польської «Солидарності» у 1980-х — на початку 1990-х Валенса сказав: «Якби я захотів, то завів би у виборчий список навіть коня, і він би став депутатом». Але це не значить, що він записував у список коней та «ноу-неймів». Коли береш «ноу-нейма», ти свій авторитет передаєш йому.

Суспільство прийняло правила гри в 2019 році, коли сказали, що вони повинні допомогти президенту і, раз вже його обрали, дати йому можливість повністю управляти парламентом. Сьогодні рейтинг президентської політичної сили близький до нуля. А якщо забрати звідти

це і Зеленського, то за «Слугу народу» не проголосує жодна людина.

— *Якщо Зеленський раптом знову переможе на виборах, свого парламенту він точно не матиме?*
— Як Мюнхгаузену самому себе витягнути з болота не вдається. Але може бути варіант, коли всі лідери приймуть правила гри, що парламент ім не потрібен. Це вже значно гірша біда. Якщо не буде цієї щучки, не питаєте, чому карась так зажиріє, що почне гнити ще за життя.

— *Якщо переможе Залужний, монобільшості у нього також не буде?*

— У нинішніх реаліях — ні.
— *Залужний чи Залужний — випадають з гри, що тоді?*
— Ви ж самі казали, посилання на соціологію, щодо першого місця — «важко відповісти». Я буду в тій частині суспільства, яка теж каже: важко відповісти. Як казала відома літературна героїня: «А про це я подумую завтра». Це величезна загроза і величезна спокуса. Нагадає вибори 1999-го, коли Кучма другий раз став президентом. Безальтернативні вибори.

— *Чому вони були безальтернативними? Тоді була червона загроза або Кучма...*
— Віктор Ющенко в 1999 році був готовою альтернативою, і суспільство проголосувало б, якби він пішов — всі його знали, Нацбанк, популярність №1 і т.д. Але смерть Вадима Гетьмана, я думаю, зупинила тоді Віктора Андрійовича. Згадайте також спроби вибудувати коаліцію, розкол Руху, а потім і виставу В'ячеслава Чорновола, що зупинило певні тренди.

Від безальтернативності в підсумку український народ програв. Тому навіть у парі Залужний — Зеленський це буде свідомий, на мою думку, вибір. Поки що ця гра на користь Залужного. Якщо він не робитиме помилок, він її виграве. Зрештою, Зеленський обідав взагалі не йти на другий термін. Але тоді, я вважаю, все одно має бути серйозна альтернатива у Залужного.

І ця альтернатива не обов'язково на президентських виборах. Пам'ятаєте, Порошенко виграв у першому турі,

а вже за пів року в парламенті він не дівав навіть першого місця.

Не факт, що Залужний, вигравши президентські вибори, матиме більшість у парламенті. Звісно, якщо першими будуть парламентські вибори, він буде близький до монобільшості.

В ідеалі суспільство повинне мати силу не тільки в день виборів, але й впливати на владу достатньо постійно. І це показав останній Майдан. Діти, які вишли на протест із картонками, врятували, на мою думку, честь і гідність суспільства. Вони показали, що суспільство не боїться. Сказали це своїм сленгом, мовою вулиці.

— *Це ви підказали команді Валерія Залужного порівняння з Дуайтом Ейзенхауером — американським генералом, який виграв президентські вибори?*
— Я вже казав це і кажу: якби я там був, фотосесії у Vogue не було б. Крапка. Але це не означає, що я відчуваю в собі моральне право критикувати його ріншення.

— *Ваш опонент від час кампанії Ющенка, американський політехнолог Пол Манafort, свої українські кампанії будував на протистоянні Сходу і Заходу...*

— Відкрию секрет — і для Порошенка він пробував збудувати таку саму кампанію. Пропозицією Пола Манafortа Порошенку, яку він озвучував Великому журі, була стратегія виштовхати Юлію Тимошенко на Схід, здобувши підтримку Заходу. Але ми здобули перемогу по всій Україні і не прийняли стратегію Пола Манafortа. До речі, Зеленський також об'єднав усю Україну, Схід і Захід.

— *Але у 2014-у, не викинувши з гри Віталія Кличка і не переконавши його йти на вибори мера Києва, Порошенку було б значно складніше перемогти навіть під найкращими гаслами?*
— У першому турі він мав би 49%... Кличко, забравши 5% у Порошенка, привіз би до другого туру. Третє місце все одно було б у Кличка.

— *Тоді задалося, що умовний сотник Параско може стати президентом, не кажучи про Дмитра Яроша...*

— Ніхто не хотів Яроша чи Параска бачити президентом. Люди достатньо розумні. У Кличка був високий рейтинг,

але коли доходить до президентських кампаній, починаються інші серйозні запити.

Лише в 2019-у суспільство повірило, що може бути, як у кіно. Я провів багато фокус-груп. Харизма Зеленського для людей — це харизма трикстера, це харизма такого собі хулігана, який перемагає Сеньйора Помідора.

Нинішня харизма Залужного — це харизма героя. Це харизма Тесея, який здобув багато перемог і з ним у човен сяде багато інших героїв. Це харизма захисника. Залужному, в якого ми зараз захохані, під час фокус-груп українці приписують всі можливі чесноти ідеального президента.

— *Чи фіксують ваші дослідження розчарування українського суспільства в ЄС і НАТО?*
— Не вважаючи ні на що, прихильників євроатлантичних прагнень багато. Але в 2019 році їх було 65%, а зараз — 52%.
— *У 2022-у їх було 88%...*
— Найбільше до НАТО і ЄС хоче Грузія, де ці цифри зашкалюють. Але в реальності вони роблять зовсім інше.

У нас цифри свідчать, що ми дуже хочемо до ЄС і НАТО, але чи готові ми поступитися чимось заради членства в Європейському Союзі? Нічим.

Якби стояло питання в Європейській Союз, в НАТО чи власний шлях, спираючись на власні ресурси? Ясно, що власний. Якщо нас візьмуть, звичайно, то а проголосує за. Але я б хотів своїми силами боротися.

Дай Боже нам втримати своїми силами хоч трошки державу. А далі нам на якийсь час буде потрібна підтримка, і це нормально. Я б дуже не хотів, щоб, коли виникне розв'язка, де з одного боку буде «власний шлях», а з другого — Європейський Союз, ми вибрали неправильний напрям розвитку.

— *Задекларувати відмову від НАТО можливо?*
— 100%. НАТО зруйноване як те, у що можна вірити. Як ООН. Вірити, що НАТО — рецепт щастя, дуже наївно. Потрібно будувати нові союзи, нові системи безпеки. НАТО — це елемент біполярного світу. Тепер Європа повинна мати власну оборонну стратегію.

— *Куди рухається Україна в осяяній перспективі?*
— Конференція

— Принципових змін не буде. Я вірю, що в осяяній перспективі ми припинимо бойові дії. Наприклад, уїдемо в режим умовного АТО. Це не означає, що хтось не буде стріляти; це не значить, що ніхто не буде помирати. Але буде спроба забезпечити припинення вогню не тільки між двома країнами, як це було при Мінську, а й за участі цього разу вже інших зацікавлених сторін.

Україні важливе політичне переважання і повернення до режиму, коли в нас є парламент. Зараз згортаються всі реформи. І тут не можна прикритися війною.

Дуже важливо, щоб з'явилися боротьба і дискусія — тоді з'являються ідеї. Важливо, щоб знову з'явилися коаліція й опозиція.

— *Чи правда, що умовою вашої співпраці із Залужним з вашого боку була коаліція з Порошенком, за якої він став би прем'єром?*

— Ніколи. Нехай вибачить мені Петро Олексійович, він не найкраща кандидатура, щоб бути другою особою у Залужного.

Я і нададі вважаю Порошенка найкращим президентом — найбільш професійним і найбільш адекватним, але це точно не те, що потрібно буде Залужному. Ніхто не може увійти в одну річку двічі.

Що б там не писали The Guardian, керівником виборчої кампанії Залужного, на мою думку, є сам Валерій Федорович. Я знаю його команду. Вона значно менша, ніж можна собі уявити. Це він сам і, можливо, ще кілька осіб.

І це є одне, в чому The Guardian помиляється: Валерій Федорович не почав виборчу кампанію. А от людей, які хотіли б стати її учасниками, вже сісти на борт цього літака і навіть тришки ним покерувати, напевно, є дуже-дуже багато. Ця стаття, ймовірно, є їхнім інсайдом, а не команди Залужного.

— *Довкола яких ідей пролягає основна політична лінія розламу на потенційних виборців? Яким буде основний вододіл?*

— Нема вододілу. Суспільство дуже розгублене і шукає порятунку. Зокрема, шукаючи собі захисника, лідера, батька.

— *Яким було б зараз ключове гасло, якби стартував виборчий процес?*

— «Дайш Європу!». «Від безвізу — до повноправного Союзу Європейського!».

У мене є останнім часом це одне побажання для всіх українців — наступного року випити кави в Борисполі. Бо це означитиме, що Бориспіль запроцює і щонайменше в безпеці будуть наші діти, внуки...

Припинити вогню дуже важливо. І щоб наші хлопці повернулися.

Тетяна ДАНИЛЕНКО.

Конференція

мування української ідентичності в регіоні.

Після інтенсивної дискусійної частини наступного дня учасники конференції мали змогу долучитися до екскурсій містом для кращого ознайомлення з Оdeskою як культурним та історичним центром країни. Екскурсійний супровід здійснив доктор історичних наук, професор Тарас Гончарук, чия захоплення розповідь допомогла побачити знайомі вулиці крізь призму національно-визвольної історії.

Захід наочно продемонстрував, що ідеї Народного руху України не лише залишаються актуальними, а й набувають нових сенсів у контексті сучасних викликів, зокрема війни за незалежність та європейське майбутнє нашої держави. Учасники конференції неодноразово підкреслювали, що збереження, осмислення й переосмислення історичної пам'яті є не лише справою минулого, а й активним чинником формування громадянської свідомості та національної ідентичності сьогодні. Формат форуму став прикладом продуктивного діалогу між поколіннями, у якому поєдналися академічна точність, емоційна глибина особистих свідчень та щире прагнення передати історичний досвід тим, хто продовжує розбудову України сьогодні. Синтез наукового аналізу із живою історичною пам'яттю рухівців сформував цілісне ба-

рук, Дмитро Кремін, Віктор Цимбалюк та Василь Вельможко, які діяльність поєднували культурний, просвітницький і політичний компоненти та відчутно вплинула на фор-

Вероніка КЕДЬ.

І стилос, і стилет

До 85-річчя журналіста і письменника Романа Кракалії

Нині в кожного — свій фронт. Якби був молодшим, стояв би там, на «нулі», щоби кулею, гранатою, багнетом, та будь-чим, вразити знівального ворога, який топав на нашу землю, бо, бач, своєї йому замало. Але вік уже не той. Хода не та — он костурець тепер за помічника. І чуприна й вуса сиві, аж до білизни. А виблискували ж колись смолою, як у справжнього опришка. Ні, не ті у 85 сили, щоб йти на герць. Та в кожного, як мовилося, нині свій фронт. Його вірна й перевірена зброя — слово. Щире, питоме, проникливе, закличне.

Одну із своїх книжок — «Автастанція» (Одеса, «Астропринт», 2020), до якої увійшли одноименна повість і чергова низка довершених новел, Роман Кракалія супроводив таким поясненням: «Один визнаний світом класик свого часу висловив думку, що для журналіста, якщо він хоче бути письменником, дуже важливо своєчасно покинути свій фах. Але хто знає, коли надходить той час, якщо межа між обома професіями майже невидима. Писати потрібно тоді, коли вже неможливо не писати».

Вочевидь, сказане класиком — про не-сумісність, якесь внутрішнє, глибинне протистояння письменницького та журналістського ремесла — є аксіомою, канонем, правилом. Але ж у всякого правила існують винятки. І тут — в особі Романа Кракалії (хоча, слід визнати, не лише в ньому одному) — якразі і маємо той виняток, ба навіть феномен.

Якщо погортати товстезний — аж на 340 сторінок — біобібліографічний покажчик «Письменники Одеси» (Одеса, Бондаренко М.О., 2024), присвячений життю і творчості нашого ювіляра, то левову частку там займає інформація про його публікації у ЗМІ — від буковинських газет, де, власне, він і починав журналістський шлях, до одеських «Чорноморських новин» та загальноукраїнських часописів. І це не сотні — тисячі текстів. Різних за тематикою, жанрами, обсягом. Такому щедрому ужинок може позаздрити будь-хто із газетярського цеху. Щедрому не тільки за, так би мовити, валом, а й за стилем письма та смисловим наповненням.

Звісно, багато з тих заміток, кореспонденцій, статей, написаних за редакційними завданнями, виконавши свою інформаційну місію, загубилися на поховітлх шпальтах, ставши для істориків за-ротованими свідченнями про ту чи іншу подію, той чи інший час. Таке вже у журналістів призначення — бути літописцями епох, у яких ім випало жити. Багато загубилося, але й багато з того, що стоюється світоглядного, духовного, культурного сенсів, знайшло продовження у наступних публікаціях, активно опрацьовується автором зараз. Це, передусім, питання нашої ідентичності, нашої державності, нашої історії, нашої мови — всього українського.

Як слушно наголосив доктор історичних наук Олександр Музичко (див. «ЧН» за 4 липня 2024 року), Роман Кракалія «одним з перших серед одеських публіцистів звернувся до висвітлення у місцевій пресі героїки воїнів УПА. Низка його ста-

тей оприлюднена у збірник у «Невизнаних героїв». 70-й річниці Української Повстанської армії». Книжка була видана в Одесі у 2012-у. Це був темний рік українсько-фобського режиму Януковича, часи Табачника, мовного майдану. ОУН, УПА викидалися зі шкільних підручників, програми іспитів. Тому навіть сам факт видання у ті часи був сміливим та послідовним кроком принципової людини».

Такою ж принциповою, послідовною і наступальною є позиція журналіста Романа Кракалії і щодо нищівної російсько-української війни — війни за українську ідентичність, за право жити у своїй вільній державі. У його найсвіжішому доробку — цикл публікацій у «Чорноморських новинах» під рубрикою «Героям слава!», про наших земляків, які полягли, захищаючи Україну від одвічних ворогів — москвитів.

За утвердження державницьких позицій, демократичних цінностей, високих стандартів толерантності та моралі журналістський доробок Романа Кракалії удостойнені цілої низки нагород: звання «Заслужений журналіст України», Почесної відзнаки НСЖУ «Золота медаль української журналістики», Почесної грамоти Державного комітету телебачення і радіомовлення України, почесних грамот Одеської облдержадміністрації та Одеської облради, Почесної відзнаки Одеського міського голови «Подяка», дипломів загальнонаціонального конкурсу «Українська мова — мова єднання», Всеукраїнського журналістського конкурсу на краще висвітлення теми визвольних змагань українського народу в роки Другої світової війни тощо.

Вагомий ужинок має ювіляр і в літературній царині. Його художні твори друкувалися у журналах «Жовтень», «Сучасність», «Дзвін», «Море», «Літературна Одеса», колективних збірниках, виходили окремими книжками: «Образ», «Блукуючі острови», «Три барви Дунаю», «Дніпрова октава...».

Член двох національних спілок — журналістів і письменників, Роман Тарасович плідно працює на обох нивах — газетярській і літературній. І там, і там його зброею є слово. Слово як стилос. І слово як стилет. Тож нехай ця зброя в руках нашого ювіляра ще багато-багато років буде бичовою для ворогів України.

Іван МЕЛЬНИК.

Приречений на творчість

Більше 40 років тому в житті Романа Тарасовича Кракалії стався крутий віраж: він, знаний у рідних Чернівцях журналіст, переїхав до мало українськомовної тоді Одеси. Як казали його друзі, «це все одно, що квітку з доброго ґрунту пересадити в каміня».

Період його «коріння» у південне місто був важким. Він, за покликанням газетяр, мусив працювати на телебаченні, у видавництві «Маяк», що не приносило йому фахового задоволення. Про це не раз казав на «кухонних посиденьках» у колі нових друзів, серед яких була і я.

Але події виявилися прихильною до Романа Тарасовича. І річ не лише в силі характеру, цілеспрямованості, головне — Бог дарував йому фатичну відданість професії, приголомшливу працовитість. Багато років віддав газеті «Чорноморські новини», його матеріали можна часто побачити і в інших виданнях. Сьогодні він один із найактивніших журналістів Одеси. Його талант також знайшов реалізацію у письменницькій праці — є автором близько десятка книжок. Роман Кракалія — заслужений журналіст України, лауреат і переможець багатьох всеукраїнських та міжнародних конкурсів.

Я не аналізуватиму його творчість. Це блискуче зробили, зокрема, доктор історичних наук Олександр Музичко, поетеса Марина Забурання, заступниці директора департаменту культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Одеської облдержадміністрації Олександра Різнікова та інші. Зупинюся лише на одному аспекті — непохитності ідеологічних переконань ювіляра у відстоюванні українських національних інтересів, різкому несприйнятті русифікації.

Роман Тарасович — людина м'яка, делікатна, не здатна на грубість, але насправді він — боєць із багнетом у руках, готовий до останнього захищати українське слово, українську історію, Україну. Він глибоко переконаний, що слово — це зброя, яка має величезний радіус нищівної дії. У своїх матеріалах журналіст не раз показував, як пугітискі пропагандисти «б'ють» мозок росіян. Для очищення душі від такого радіоактивного медіавипромінювання знодобляється, мабуть, десятки років. Тому й публіцистика пана Романа різка, він не пробає чинічної брехні. Він, маю-

чи так життєві орієнтири, приречений на повсякчасне свято творчості. Хочу зізнатися, що погляди пана Романа певним чином вплинули і на формування моєї світогляд, за що я дуже вдячна колезі, другу.

А знаю я ювіляра із 1980-го. У ті роки ми цілоти вирішували у водні походи на плотах. Обійшли, як тоді казали, Прибалтику, побували на багатьох річках України, були навіть на Курі в Грузії. За традицією, вечір проходив біля багаття з піснями Володі Островського, і, звичайно ж, не обходилося без чудових голосів Романа та його дружини, також журналістки, Віроки Семенченко (царство їй небесне). Як правило, «концерт» закінчувався піснями січових стрільців у виконанні Віри і Романа.

Згадався такий епізод. У Литві, на Немані, ми довго не могли знайти пристойну стоянку. Ледве вмовили лісника дозволити нам зупинитися у заповіднику. Вечері він заїхав до нас у гості. Йому настільки сподобалися українські пісні, що запропонував нам залишитися ще на день і подарував пляшку самогонки, настояної на травах.

Востоні ми потоваришували із сім'єю Юло та Мерле. У них був хворий син. Роман із Вірою запропонували їм приїхати до Одеси на лікування дитини. На той час одеська методика за профілем захворювання хлопчика була прогресивнішою. Естонці двічі приїжджали до них. Роман Тарасович завжди готовий розділити чужий біль, прийти на допомогу у скрутну хвилину.

Дякую тобі, дорогий Романе Тарасовичу, за дружбу, за твою творчість. Зичу тобі нових звершень у царині українського слова, нових тої книжок, вдячних читачів! Віка й здоров'я, миру і Перемоги! Будемо!

До мої побачань щиро приєднуються вірні друзі Романа Тарасовича Людмила Авраменко, Віра Яблонська і Тетяна Житкова.

Лариса БУЛЛО, ветеранка журналістики.

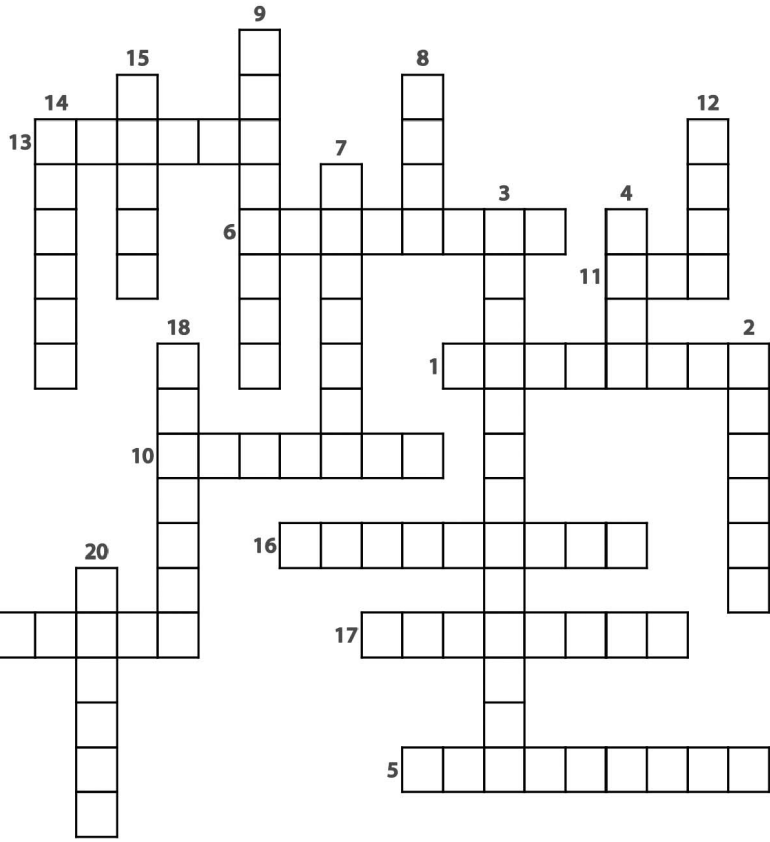
Оголошення

У зв'язку з втратою вважати недійсним посвідчення багатодітної сім'ї, серія БС №037494, видане 15 квітня 2013 року (строк дії до 10 вересня 2025 р.) службою у справах дітей Одеської міської ради на ім'я Верейна Олія Вадимівна, Верейн Сергій Ігорович.	У зв'язку з втратою вважати недійсним оригінал посвідчення офіцера, серія УК № 391652, виданого 21 червня 2024 року Військовою академією (місто Одеса) на ім'я Рибаків Максим Олександрович.
У зв'язку з втратою вважати недійсним оригінал додатка до диплома спеціаліста з відзнакою серії СК №11176285, виданого 18 червня 1999 року Одеською державною юридичною академією (спеціальність «Правознавство») на ім'я Рубан Маріанна Миколаївна.	У зв'язку з втратою вважати недійсним оригінал посвідчення офіцера, серія УК № 099873, видане 11 жовтня 2023 року військовою частиною 3044 на ім'я Заремба Євген Олегович.
У зв'язку з втратою вважати недійсним тимчасове посвідчення військовозобов'язаного №26, видане Бахмутським ОМВК Донецької області 19 грудня 2018 року Сорокіну Євгенію Олександровичу.	У зв'язку з втратою вважати недійсним оригінал диплома НТ-І №013541, рестраційний №8872, виданого 12 липня 1989 року Одеським морським училищем технічного флоту на ім'я Пригизов Віктор Вікторович.
Вважати недійсним втрачений оригінал свідоцтва про право на спадщину на кв. 29 за адресою: м. Одеса, вул. Героїв Крут, буд. 39, к. 2, видане 28 листопада 2018 року Малиновською державною нотаріальною конторою за реєстр. №1-68 на ім'я Васильєвої Ілони Володимирівни.	
Приємні реклами та оголошень Тел.: (050) 55-44-206, e-mail: chornomorski_novyny@ukr.net	
Робота	
Будівельна фірма запрошує на роботу бухгалтера, головного бухгалтера з відповідною роботою. Контактний телефон 050-395-30-07, Сергій Романович.	

ФЕЙК ПІД НОСОМ

У кросворді представлені головні фейки, які лунають у публічному просторі під час повномасштабного вторгнення РФ на територію України. Фейк - це щось несправжнє, недостовірне, сфальсифіковане, те, чим замінюють дійсне, реальне, достовірне.

РОЗГАДАЙТЕ КРОСВОРД

СКАНУЙТЕ QR-КОД ТА ДІЗНАЙТЕСЯ БІЛЬШЕ ПРО НАШ ПРОЄКТ

Проект створено ГО "Криголам" задля підвищення інформаційної безпеки українців і боротьби з неправдивою інформацією, що поширюється в медіа.

ЧЕКАЄМО НА ВАШІ ВІДПОВІДІ ТА ДЗВІНКИ ЗА НОМЕРОМ – 099-256-43-15

ПІДКАЗКИ

- 1. Це був останній Генсек СРСР. Одна з його онук продавала що горілку у своєму магазині, але не виробляла її.
- 2. Походження коштів перевіряють лише за умови дуже чистих, підозрілих або великих сум.
- 3. У 2025 році вчені з різних установ виявили міжзор'яний об'єкт, що рухається до Землі, але вони вказали, що це, найпевніше, комета.
- 4. Україна доставляла цю рідину на ТОТ допоки армія рф не зруйнувала інфраструктуру для її подачі.
- 5. Мати прийшла на похорони поета у 1933 році.
- 6. Президент Чехії не закликав визнавати території, які насильно захопила рф.
- 7. Ці товари належали приватним колекціонерам, а не державі. Тож їх можна продавати.
- 8. Вчені дослідили, що при помірному вживанні (3-5 чашок на день) цей напій не зневоднює, а компенсує втрати води в організмі.
- 9. Орган не ухвалював такої постанови, це шахрайство. Про усі виплати повідомляють на офіційних ресурсах держустанова.
- 10. Фраза: "Я палю свій Кобзар", яку сказав поет, — метафора, що означала відмову від канонізації Шевченка.
- 11. Перегляд контенту з близької відстані до екрана не впливає на ці органи.
- 12. Героя Івана у фільмі грає І. Миколайчук.

- 13. Пташки не символізують рф і українських дітей не вчили їх вбивати.
- 14. Згідно з останніми дослідженнями, довжина цих структур в тілі людини вагою 70 кг — 9-19 тис. км.
- 15. За іншою версією, ця кількість еквівалентна 1,5-2 л, Насправді необхідна норма води залежить від клімату, фізактивності, ваги людини.
- 16. Уряд перегляне механізм фінансування муніципалітетів, що відповідають за біженців, але виплати для них залишаться.
- 17. Перші шоколадні яйця почала виготовляти нація відома своєю любов'ю до чаю.
- 18. Захворювання спричиняють віруси, а не температура повітря.
- 19. Американські винишувачі не робили такого для путіна.
- 20. Україна працює над їхнім поверненням. Процес затягується, адже дехто з них не має документів, бо їх забрали рф під час їхньої депортації.

Розгадайте кросворд та отримайте ПОДАРУНОК!

Щомісяця ми обиратимемо одного переможця після отримання відповідей на кросворд та розмови по телефону.

Кожен переможець отримає подарунок — книжку «Це не пропаганда. Подорож на війну проти реальності» відомого дослідника Пітера Померанцева і набір смачних крафтових продуктів від українських виробників.

ЗАПИТАННЯ

- 1. Онуки якого радянського генсека буцімто започаткували бренд горілки «Зеленський» для збору коштів для України.
- 2. Грошова одиниця, яку використовують як засіб розрахунку. Українці начебто мають показувати походження будь-якої суми під час її обміну.
- 3. Гіпотетичні істоти, які походять з інших планет, їх часто зображають зеленими і зі щупальцями. Ці створіння нібито можуть напасти на Землю у листопаді 2025 року.
- 4. Прозора рідина, на 70-80% із якої складається людський організм. РФ звинувачує Україну в навмисному припиненні постачання цієї рідини на окупований Донбас.
- 5. Український поет твори якого «Мати» і «Я», де йдеться, що головний герой застрелив матір, буцімто є автобіографічним.
- 6. Насильницьке захоплення однією державою території іншої. Президент Чехії нібито заявив, що світ має визнати контроль рф над такими територіями.
- 7. Як називають метод публічного продажу товарів? На таких заходах за кордоном нібито продають українські державні цінності — Острозьку Біблію, портрет Лесі Українки.
- 8. Напій з кофеїном, який нібито призводить до зневоднення організму.
- 9. Перше слово назви українського законодавчого органу влади. Він нібито ухвалив постанову про виплату по 24 тис. тим, хто не виїжджав з країни після 24.02.2022 року.
- 10. Український письменник- футурист, який нібито спалив Кобзар.
- 11. Органи, які нібито страждають від перебування близько до екрана.
- 12. Яке перше слово у назві фільму Параджанова про кохання гуцулів Івана й Марічки? Росіяни перейменували стрічку на "Вогненні коні" і видали за свою на фестивалі у Франції.
- 13. Горобцеподібна пташка червоного кольору. Її назва схожа з тим, що падає взимку. Дітей в Україні нібито вчили їх вбивати, бо вони символізують росію.
- 14. Трубчасті структури в організмі тварин і людини, якими рухаються кров або лімфа. Їхня протяжність буцімто сягає сто тис. км.
- 15. Скільки склянок води нібито має випивати кожна людина щодня.
- 16. Назва балтійської країни, одна з провінцій яких Лапландія. Уряд цієї країни нібито припиняє соцвиплати українським біженцям.
- 17. Росіяни стверджують, що саме вони вигадали Кіндер-сюрприз, яка нація насправді винайшла цей смаколик?
- 18. Захворювання, яке уражає верхні дихальні шляхи. Його нібито спричиняє холодне повітря.
- 19. Геометричний об'єкт із 5 кутами, який також є не-бесним тілом і світить вночі. Винишувачі нібито намалювали у небі цю фігуру спеціально для путіна під час зустрічі з Трампом на Алясці.
- 20. Країна, частину якої захопила росія у 2008 році. Україна нібито відмовляється прийняти своїх громадян, які застрягли на її кордоні з росією.

Переможець за серпень:

Володимир Шабарь
м. Снятин, Івано-Франківська область

Прийом дзвінків до 25 вересня
ВТ–СР–ЧТ з 14:00 до 18:00

Чекаємо на ваші відповіді та дзвінки за номером – 099 - 256-43-15.

• SOS!

За межами «безпечної зони»

Близько 60% поверхні суші Землі сьогодні перебувають за межами так званої «безпечної зони» біосфери. Це означає, що людство вже перевищило природні межі експлуатації екосистем, створюючи критичне навантаження на планетарну систему. Ще 38% територій належать до категорії високого ризику.

До таких висновків дійшли вчені Потсдамського інституту досліджень впливу на клімат (PIK) спільно з Віденським університетом ВОКУ. Їхнє дослідження, опубліковане в журналі One Earth, вперше запропонувало детальну карту планетарної межі, відомої як «функціональна цілісність біосфери». Вона показує, як використання людиною біомаси змінювало стабільність екосистем із 1600 року до сьогодні.

Функціональна цілісність біосфери визначає здатність рослинного

світу через фотосинтез підтримувати кругообіг вуглецю, води та азоту. Це ключовий механізм, що забезпечує стабільність земних екосистем навіть за умов інтенсивного антропогенного впливу. Втрата цієї здатності означає деградацію природних процесів, які підтримують життя на планеті.

За словами провідного автора дослідження Фабіана Штенцеля, цивілізація дедалі більше залежить від біосфери — від виробництва продовольства й сировини до майбутніх стратегій зі зниження викидів вуглецю. «Нам необхідно точно оцінити навантаження, яке ми вже створюємо на біосферу, щоб виявити точки перевищення», — наголошує вчений.

Результати моделювання показують, що серйозні зміни в біосфері розпочалися ще у XVII столітті, особливо в середніх широтах. До 1900 року 37% суші вже вийшли за межі локально визначених «безпечних зон», а 14% територій опинилися у «зоні високого ризику». Сьогодні ці показники сягають 60% і 38% відповідно. Найбільше постраждали Європа, Азія та Північна Америка, де масштабна сільськогосподарська діяльність змінила ґрунтово-рослинний покрив.

«Ця карта перевищення функціо-

нальної цілісності біосфери є науково проривом і водночас сигналом для політиків», — зазначає директор PIK Йохан Рокстрьом. Він підкреслює, що уряди повинні поєднати захист біосфери з рішучою боротьбою проти зміни клімату, адже ці процеси нерозривно пов'язані.

Ризики краху АМОС

Науковці оприлюднили тривожні результати дослідження, яке може змінити уявлення про стабільність глобального клімату. Згідно з новою публікацією в журналі Journal of Geophysical Research: Oceans, Атлантична меридіональна циркуляція (АМОС) — потужна система океанічних течій, що переносить теплі води на північ і холодні на південь — може зазнати краху вже у найближчі десятиліття, пише https://nv.ua.

АМОС відіграє ключову роль у регулюванні клімату, особливо в регіонах Північної Атлантики та Західної Європи. Її ослаблення або повне при-

пинення здатне спричинити серйозні наслідки: холодніші зими, посухи, зменшення кількості опадів і посилення штормів. Попередні дослідження вже вказували на поступове ослаблення АМОС, однак точні терміни її можливого краху залишалися невизначеними.

Нове дослідження, проведене за допомогою моделі Community Earth System Model (CESM), пропонує фізично обґрунтований індикатор — змину знаку поверхневого потоку плавучості (Bflux) у критичному регіоні між 40°N і 65°N. Цей індикатор, на думку авторів, точніше відображає стан циркуляції, ніж традиційні параметри, як-от температура поверхні океану.

У рамках моделювання було протестовано 25 різних кліматичних сценаріїв. Результати показали, що АМОС залишалася стабільною до приблизно 2020 року, але відтоді почали з'являтися ознаки її ослаблення. У сценаріях з високими викидами парникових газів точка краху може настати між 2023-ім і 2076-им, з медіанним прогнозом — 2055 рік. У помірних сценаріях прогноз варіюється між 2026 і 2095 роками, з медіанним значенням — 2063-й.

Дослідники наголошують, що навіть після початку краху АМОС процес три-

ватиме понад 100 років, перш ніж система досягне значно слабшого стану. Протягом цього перехідного періоду клімат Північно-Західної Європи може змінитися кардинально.

Важливо зазначити, що більшість попередніх моделей обмежувалися прогнозами до 2100 року, тоді як автори нового дослідження закликають продовжити моделювання щонайменше до 2200-го, щоб отримати точніші оцінки ризиків. Водночас вони висловлюють певні застереження: зокрема, моделі не враховували посилене танення льодовиків Гренландії, що може прискорити ослаблення АМОС.

Хоча в окремих випадках індикатор може давати хибні сигнали — наприклад, коли фонові течії компенсують надлишок плавучості — такі ситуації є рідкісними. Загалом, дослідження пропонує новий підхід до оцінки ризиків краху АМОС і підкреслює нагальну потребу в глобальних кліматичних діях.

Науковці попереджають: щоб знизити ризик ослаблення АМОС, людство має перейти на сценарій з низькими викидами та вжити термінових заходів для боротьби зі змінами клімату. Інакше наслідки можуть бути незворотними — не лише для Європи, а й для всього світу.

Думки і висловлювання авторів публікацій у «Чорноморських новинах» можуть не збігатися з точкою зору редакції.

Матеріали з позначкою П та під рубрикою «Трибуна» публікуються на комерційних засадах.

Відповідальність за достовірність реклами несе рекламодавець.

Читайте нас в Інтернеті: www.chornomorka.com
e-mail: chornomorski_novyny@ukr.net

Редактор
Іван МЕЛЬНИК.

Газета набрана і зверстана у комп'ютерному центрі редакції, видрукувана в ООКП «Видавництво «Чорномор'я» (м. Одеса, пл. Бориса Дерев'янка, 1).

Зам. №333.
Тираж у вересні — 1620.

...І скачуть у дельті лошата

«Дикі тарпановидні коні, випущені у зовнішню дельту Дунаю у Дунайському біосферному заповіднику майже п'ять років тому, виглядають і почуваються чудово», — такою радісною новиною поділилася на своїй фейсбук-сторінці команда «Ревайлдинг Україна».

Повідомляється, що цього року коні мають багато малечі, а це є важливим знаком успішної адаптації до середовища. «Через обмеження доступу до цієї частини заповідника (причина, на жаль, болісно зрозуміла — війна. — Прим. «ЧН») не так часто вдається отримати новини про цих тварин. Тож ми радіємо будь-яким звісткам про них», — кажуть в організації і додають: «Дикі коні виконують ключову екологічну роль: підтримують мозаїчну структуру ландшафту, сприяють відновленню луків і відкритих просторів, а також створюють середовище існування для багатьох інших видів. А ще, видаючи зайву рослинність, вони допомагають боротися з пожежами у ландшафті. Їх присутність — це ще один крок до відновлення живої, стійкої екосистеми».

Розмноження популяції тарпановидних коней у заповідній зоні є частиною ширших зусиль із ревайлдингу у дельті Дунаю — створення умов для відновлення природи, повернення диких тварин, процітання місцевих громад разом із природою.

До речі, якщо ви вперше чуєте слово «ревайлдинг», то ось як про свою місію на планеті розповідають творці цього руху на інтернет-сторінці https://rewilding-danube-delta.com/uk.

Ревайлдинг — це прогресивний підхід до збереження природи. Він передбачає, що природа має дбати про себе сама, дозволяючи природним процесам формувати сушу та море, лагодити пошкоджені екосистеми й відновлювати деградовані ландшафти. Шляхом ревайлдингу природні ритми створюють більш дикі та багаті на біорізноманіття середовища існування.

Ревайлдинг — це про власні шляхи природи, адже природа — найкращий експерт з живихання та самоврядування.

Місцеві види диких тварин Європи зазнали занепаду навіть у найбільш диких районах. Ба більше, деякі з них, які відігравали критично важливу екологічну роль, зникли. Ревайлдинг працює над відновленням загублених популяцій повертаючи ключові місцеві види на пілотні території і надаючи їм можливість розмножуватися.

Ревайлдинг — це і про забезпечення добробуту людини. Адже там, де здорова природа, то й ми здоровіші. Вона дає нам чисту воду, повітря та їжу. Возз'єднання людини з дикою природою допомагає нам почуватися добре і підтримує нас душевно й фізично.

«Якщо ми створимо й захистимо зони, де може відбудуватися ревайлдинг, то і люди, й дикі тварини отримають користь у довгостроковій перспективі», — наголошують ініціатори цього природоохоронного руху.

• До уваги громадськості

Повідомлення про намір отримати дозвіл на викиди

Фізична особа-підприємець Сачков Євген Олександрович (ФОП Сачков Є.О.), код ЄДРПОУ 2797922036 (65037, Одеська обл., Овідіопольський р-н, с. Лиманка, ж/м «Совіньйон», вул. Одеський бульвар, буд. 6А, тел. +38 (097) 7360210, e-mail: elkipalki12@gmail.com) інформує про наміри отримати дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами на об'єкті (комплекс відпочинку «Єлки-Палки», що розташований за адресою: 65037, Одеська обл., Одеський р-н, с. Лиманка, ж/м «Совіньйон», вул. Одеський бульвар, буд. 6А).

Основний вид діяльності — діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання. Основними джерелами утворення забруднюючих речовин в атмосферу на підприємстві є: дизельгенератор Sunlight SIS100, мангал (6 од.), баня (піч на дровах), камін, котли марки Ferroli Pegasus — 3 од., пральні машини — 4 од., 4-конфорна електроплита, фритюрниця — 2 од., пароконвектомат, мийні ванни — 2 од., охолоджуюче обладнання (холодильники, кондиціонери). Основні забруднюючі речовини, що надходять в атмосферу: оксид азоту — 0,138 т/рік, оксид вуглецю — 0,219 т/рік, сірки діоксид — 0,007 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок не диференційованих за складом — 0,142 т/рік, акролеїн — 0,003 т/рік, ацетальдегід — 0,002 т/рік, фенол — 0,0001 т/рік, формальдегід — 0,001 т/рік, алдегід пропіоновий (пропаналь) — 0,003 т/рік, метан — 0,002 т/рік, азоту (1) оксид — 0,002 т/рік, натрію карбонат (сода кальцінована) — 0,001 т/рік, синтетичний мийний засіб типу «Лотос» — 0,001 т/рік, фреони — 0,002 т/рік, валовий викид яких складає 0,5231 т/рік (без врахування вуглецю діоксиду).

Відповідно до вимог Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» діяльність на об'єкті ФОП Сачков Є.О. за зазначеною адресою не підлягає оцінці впливу на довкілля. Ступінь впливу об'єкта на атмосферне повітря незначний, об'єкт належить до третьої групи, не підлягає постановці на державний облік та не має виробничих або технологічних устаткування, на яких повинні впроваджуватися найкращі доступні технології та методи керування. Заходи щодо скорочення викидів не встановлюються. Дозволені обсяги викидів не перевищують нормативи гранично допустимих викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел.

Зауваження та пропозиції щодо отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами можна надіслати до Одеської обласної державної адміністрації за адресою: м. Одеса, проспект Шевченка, 4, тел./факс (0482) 34-29-71, тел. 718-92-47 або на електронну пошту: genotdel@od.gov.ua. Строк подання зауважень та пропозицій — протягом 30 календарних днів з дня опублікування.

• Оголошення

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
із 11 вересня по 13 жовтня 2025 року
оголошує конкурс на заміщення вакантних посад
науково-педагогічного персоналу

1. Завідувач кафедри економічної теорії і економіки підприємств, професор	1,0 ставки (1 особа)
2. Завідувач кафедри нормальної і патологічної морфології, фізіології та судової ветеринарії, доцент	1,0 ставки (1 особа)
3. Професор кафедри економічної теорії і економіки підприємств	1,0 ставки (1 особа)
4. Доцент кафедри польових і овочевих культур	2,0 ставки (2 особи)
5. Доцент кафедри технології виробництва і переробки продукції тваринництва	1,0 ставки (1 особа)
6. Доцент кафедри геодезії, землеустрою та земельного кадастру	1,0 ставки (1 особа)
7. Доцент кафедри менеджменту	2,0 ставки (2 особи)
8. Викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук	1,0 ставки (1 особа)

Вимоги до претендентів: відповідна кваліфікація за дипломом про вищу освіту, науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною або спорідненою науково-педагогічною спеціальністю, показники відповідно до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти в частині вимог до посад НПП.

Документи: заява на ім'я ректора, анкета, документ, який підтверджує рівень володіння державною мовою, автобіографія (для осіб, які не працюють в університеті); дві фотокартки розміром 3/4 см; особовий листок з обліку кадрів (для осіб, які не працюють в університеті); засвідчені в установленому порядку копії паспорта, трудової книжки, документів про повну вищу освіту, науковий ступінь, вчене звання (для осіб, які не працюють в університеті), документи, які підтверджують підвищення кваліфікації; список наукових й навчально-методичних праць та винаходів; звіт про навчальну, наукову, методичну, виховну роботу; програма (проект) розвитку кафедри для кандидатів на посаду завідувача кафедри, мотивований висновок кафедри, витяг з протоколу засідання кафедри (із зазначенням рекомендованого терміну контракту); медична довідка про проходження обо-в'язкових попереднього та періодичного психіатричних оглядів.

Претендент на вакантну посаду особисто формує свою справу згідно з наведеним переліком документів та подає її у повному складі в паперовій папці-швидкозшивачі до відділу кадрів Університету. Строк подання документів — один місяць.

Документи приймаються за адресою: 65012, м. Одеса, вул. Пантилеймонівська, 13, відділ кадрів, 1-й поверх, к. 113 а.

Чорноморські
НОВИНИ

Наша адреса:
65008, м. Одеса-8,
пл. Бориса Дерев'янка, 1.

Телефон: 050 55-44-206;
вайбер: 068 127-17-55.

Відповідно до рішення Національної ради з питань телебачення і радіомовлення №309 від 08.02.2024 р.

Ідентифікатор медіа — R30-02729

Засновник: Редакція громадсько-політичної газети «Чорноморські новини».

Передплатний індекс — 61119.